

ÜNİVERSİTELERİN REKTÖRLÜĞE BAĞLI GÜZEL SANATLAR BÖLÜMLERİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME VE ELEŞTİREL YAKLAŞIM

Dr. Öğretim Üyesi Ercan KILKIL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Bölümü

Özet: 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'na göre; Bölüm: Amaç, kapsam ve nitelik yönünden bir bütün teşkil eden, birbirini tamamlayan veya birbirine yakın anabilim ve anasanat dallarından oluşan; fakültelerin ve yüksekokulların eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama birimidir. Anabilim dalı ve anasanat dalları bilim ve dallarından oluşur. Yüksek öğretimdeki çeşitli birimlerin ortak derslerini vermek üzere rektörlüğe bağlı bölümler de kurulabilir. Üniversitelerimizde Rektörlüğe bağlı bölümlerden biri de Güzel Sanatlar Bölümleridir. 90'lı yılların ortasına kadar bu bölümlerde ağırlıklı Müzik ve Resim sanatı üzerine öğretim elemanları istihdam edilerek, tüm akademik birimlerde Ortak Zorunlu dersler yürütülmüştür. Ders programları içerisinde zorunlu olarak yer verilen bu derslerin, doğal olarak bir faydası söz konusu olamamıştır. Günümüzde aktif olan bölüm sayıca çok azdır. Bir çok Üniversitemiz bu bölümleri kapatarak, pasif konuma getirmiştir. Aktif olanlarında amaç, fayda ve çıktı yönünden verimlilikleri tartışılır. Öğrenciler bir defaya mahsus Güzel Sanatlar Bölümlerinden bölüm dışı seçmeli kredili ders almaktadırlar. Tek bir yarıyıl da sanata dair eğitim almak, bireyi hedefe ulaştıramamaktadır. Bazı öğrenciler arasında ortalama yükseltmek için seçilen derslere dönüşmüştür. Bu bildiri Rektörlüğe bağlı Güzel Sanatlar Bölümlerine eleştirel bir yaklaşımda bulunmaktadır. Bu birimlerin kuruma daha yararlı olabilmesi ve çıktılarının daha somut olabilmesi adına bazı öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Güzel Sanatlar Bölümü, Seçmeli ders

Abstract: According to the Higher Education Law No. 2547; Department: Consisting of departments of science and art that form a whole in terms of purpose, scope and quality, complement each other or are close to each other; It is the education-training, scientific research and application unit of faculties and colleges.

The department and main branches of art consist of science and its branches. Departments affiliated with the rectorate can also be established to provide common courses for various units in higher education. One of the departments affiliated with the Rectorate in our universities is the Fine Arts Department. Until the mid-90s, lecturers mainly on Music and Painting were employed in these departments, and Common Compulsory courses were conducted in all academic units. Naturally, these courses, which were included in the curriculum as compulsory, were not beneficial. The active sections today are very few in number. Many of our universities have closed these departments and made them inactive. In the active ones, their efficiency in terms of purpose, benefit and output is discussed. Students take non-departmental elective credit courses from the Fine Arts Department only once. Studying art in a single semester cannot reach the individual's goal. It has evolved into selected courses to raise averages among some students. This paper takes a critical approach to the Fine Arts Departments affiliated with the Rectorate. Some suggestions are offered to make these units more useful to the institution and their outputs to be more concrete. Keywords: University, Fine Arts Department, Elective Courses.

GİRİŞ

Yüksek Öğretim Kurulu tarafından üniversitelerde “zorunlu-seçmeli” olarak uygulamaya koyulan dersler, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak, derslerin yoğun atmosferinden onları -kısmen de olsa- uzaklaştırmak, kültürel, sanatsal gelişimlerine katkıda bulunarak, kültürel sermayelerini geliştirmelerine fırsat sağlamak amacıyla kullanılabilmektedir. Ancak zaman içerisinde özellikle kültürel sermayenin değerinin toplum nezdinde azalması ve daha çok maddeci bakış açısının yükselen değer olması, öğrencilerin akademik ortalamalarını her şeyden daha öncelikli hale getirmiş ve öğrencilerin kültürel donanımlarının ikinci planda olduğu hissinin doğmasına neden olmuştur.

Seçmeli derslerin tarihçesine ve uygulamasına bakıldığında, Türkiye’de seçmeli derslerle ilgili geçmişten günümüze farklı uygulamalar gerçekleştiği görülmektedir. Bunlardan ilki 4 Kasım 1981 yılında yasalaşp yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 5/I maddesinde yer alan “Yüksek öğretim kurumlarında eğitim- öğretim süresince, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk dili, yabancı dil zorunlu derslerdendir. Ayrıca beden eğitimi veya güzel sanat dallarından biri de zorunlu ders olarak programlanır ve icra edilir.” kararının 67. maddesinde 19831984 eğitim- öğretim yılında yürürlüğe gireceği karara bağlanmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu’nun 9.9.1983 tarih ve 83.53.583 sayılı kararı ile belirlenen ortak esaslara göre 1991 yılına kadar uygulanmıştır. Ortak esaslar şöyledir:⁶⁷

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu’na göre;

1. Her üniversitede beden eğitimi veya güzel sanat derslerinden biri veya imkânlara göre birkaçında öğretim yapılması sağlanır.
2. Her öğrenci beden eğitimi veya güzel sanat dallarından birini zorunlu ders olarak seçer. Seçilen dersin, ancak geçerli bir nedene dayanılarak ve bir öğretim yılı başında değiştirilmesine, Yönetim Kurulunca izin verilir.
3. Beden eğitimi ve güzel sanat öğretimi iki yıllık yüksekokullarda dört, diğerlerinde sekiz yarıyıl devam eder.
4. Yüksek öğretim kurumlarının ilgilileri beden eğitimi ve güzel sanat derslerinin mümkün olduğunca uygulamalı olarak gerçekleştirilmesini ve teorik bilgilerin uygulamaları sırasında sağlarlar.
5. Yükseköğretim kurumlarının tümünde beden eğitimi ve güzel sanat dersleri haftada bir, yılda 28 saat olarak programlanır ve uygulanır.
6. Beden eğitimi ve güzel sanat derslerinde temel amacın öğrencileri tümüyle, bu alanlarda belirli bir düzeye yükseltmek değil, her öğrencinin bireysel ilgi ve yeteneğini geliştirmek olduğu başarı değerlendirilmesinde göz önünde tutulmalıdır. 9 Haziran 1991 tarih ve 20896 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 3747 sayılı kanunla bu derslerle ilgili karar “Yüksek öğretim kurumlarında

⁶⁷ Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı’nın 26.9.1983 tarih 220/ 7971 sayılı yazısı

Atatürk ilkeleri ve İnkilâp Tarihi, Türk dili, yabancı dil zorunlu derslerdendir. Ayrıca, zorunlu olmamak koşuluyla beden eğitimi veya güzel sanat dallarındaki derslerden birisi okutulur. Bütün bu dersler en az iki yarı yıl olarak programlanır ve uygulanır.” biçiminde değiştirilmiştir.

2547 sayılı kanunun 3747 sayılı kanunla 5/1 maddesinde yapılan değişikliklere ilişkin olarak Üniversitelerarası Kurul’un 30.07.1991 tarihli toplantısında aldığı, 9,10,11 ve 12 sayılı kararlar doğrultusunda 1991-1992 öğretim yılından itibaren, “Üniversitelerde güzel sanat dallarındaki derslerden veya bunun yerine beden eğitimi dersinin zorunlu olmamak koşuluyla okutulmasının, bunların okutulma şeklini senatoların tayin edilmesinin” uygun olduğu kararı verilmiştir. (Mahmut Topçu, 1996:24)

Şimdiye kadarki uygulamalar konusunda literatürde sınırlı olmakla birlikte önemli çalışmalara rastlanmaktadır. Yapılan çalışmalar Güzel Sanatlar dersleri üzerinedir. Beden eğitimi dersi ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu derslerin işleyişi ve uygulamalar üzerine tez çalışmaları yapılmıştır. Bunlardan Ferda Gürkan’ın Gazi Üniversitesi’nde 1986 yılında yaptığı “*Üniversitelerde Okutulan Güzel Sanatlar Müzik Dersi Programının İncelenmesi*” başlıklı yüksek lisans tezinde temel amaç, “Yükseköğretim kurumlarında okutulan Güzel Sanatlar Müzik dersi programının geliştirilmesine yönelik öneriler getirmektir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır. “Güzel Sanatlar Müzik dersi programı amacı yönünden gerçekleştirilebiliyor mu? Güzel Sanatlar Müzik dersinin içeriği amacın gerçekleştirilmesine uygun mudur? Güzel Sanatlar Müzik dersine ait öğretim süreçlerinin durumu nedir? Güzel Sanatlar Müzik dersinin uygulamalarına ilişkin öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirilmesi durumu ne şekilde yapılmaktadır? Güzel Sanatlar Müzik dersi programının daha etkin bir hale getirilmesine ilişkin istek ve öneriler nelerdir?” (F.Gürkan, 1986: 15)

Burada ulaşılan sonuçlar şunlardır:

“Güzel sanatlar dersi programında belirlenen amaçla uygulamanın yükseköğretim kurumlarına göre farklılık göstererek tam olarak gerçekleştirilemediği ortaya çıkmıştır. Dersin amacının yetenek geliştirmeye yönelik olmadığı, genel bilgi kazandırmak olduğu belirlenmiştir. Bu durumda üniversitelerdeki öğretimin kültürel işlevlerini kısmen yerine

getirdiği fakat temel amaç ve ilkeler arasında bağıntı kurulamadığı doğrulanmıştır. Araştırma, öğrencilerin, üniversitelerde uygulanan güzel sanatlar müzik dersinde ele alınan içeriğin, belirlenen amaç ve ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilemediğini, ayrıca çeşitli fakültelerde farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

Yükseköğretim kurumlarında uygulanmakta olan güzel sanatlar müzik dersi öğretimi de genellikle kuramsal ağırlıklı bir ders olarak yürütüldüğünden daha çok öğretmenin anlatımının esas olduğu belirlenmiştir. Öğretme- öğrenme kaynakları, yararlanma derecelerine göre; işitsel araçlar, basılı araçlar, görsel araçlar ve derste hiçbir kaynağın kullanılmadığı saptanmıştır. Araç-gereçlerden yararlanma durumunun ise yeterli olmadığı, ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun isteği olan çalgı öğretiminin yapılmadığı anlaşılmıştır. Müzik dersi için yüksek öğretim kurumlarında özel müzik dershanelerinin olmadığı herhangi bir sınıfta yaptıkları belirlenmiştir. Eğitim süreci açısından elde edilen bulgularda ise haftalık ders saati süresinin öğrenciler tarafından yeterli olmadığı belirlenmiştir. Güzel Sanatlar müzik dersinin teorik kısmının değerlendirilmesinde, öğrenmiş olması gereken kuramsal bilgiler ve bunun uygulanması biçiminde her iki tutum göz önüne alınarak değerlendirme yapılmaktadır.” (F.Gürgen, 1986:53)

Ayşe Çakır İlhan'ın 1993 yılında Ankara Üniversitesi'nde “Türkiye üniversitelerinde seçmeli güzel sanatlar derslerinin değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezinde amaç, kapsam, içerik, yeterlilik ve değerlendirme sorularına yanıtlar aramıştır. Yine bir başka çalışmada Ayşe Çakır İlhan'ın 1993 yılında Ankara Üniversitesi'nde “Türkiye üniversitelerinde seçmeli güzel sanatlar derslerinin değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezinde temel konu, üniversitelere zorunlu seçimlik ders olarak konulan güzel sanatlar dersinin plâstik sanatlar boyutuyla bir değerlendirmesini yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda, şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır: Seçimlik güzel sanatlar derslerini Türkiye’de hangi üniversiteler, hangi alanlara yönelik olarak uygulamaya koymuştur? Seçimlik güzel sanatlar derslerinin uygulamaya konması gençliğin eğitime nasıl bir katkı sağlamıştır? Öğrencilerin güzel sanatlar derslerinde işlenen konular ve uygulanan yöntemler nelerdir? Güzel sanatlar derslerinde işlenen konular ve uygulanan yöntemler nelerdir? Güzel sanatlar derslerinin sınıf geçme ve değerlendirme sistemi yeterli midir? Üniversitelerdeki güzel sanatlar derslerini veren öğretim elemanları yeterli sayı ve düzeyde midir? Üniversitelerin bu

derslerin sağlıklı bir şekilde yürütebilmeleri için ne gibi donanıma sahip olmaları gerekir? Güzel sanatlar derslerinin daha verimli olması için neler yapılması gerekir? Güzel sanatlar derslerinin daha verimli yürütülebilmesi için neler yapılması gerekir? (Ayşe Çakır İlhan, 1993: 7)

Seçmeli güzel sanatlar derslerinin düzenlenmesi ve planlanması kapsamında ise üniversitelerde, rektörlüğe bağlı çalışmalarını sürdüren güzel sanatlar bölümleri oluşturulmuştur. Her üniversitenin kendi yükseköğretim kurulunca işleyişini sürdüren bu bölümler kimi üniversitede çok faal olarak işleyişini sürdürmekte, kimi üniversitede ise bu bölümlerin varlığının olduğu bile bilinmemektedir. Üniversitelerin kendi senato kararlarıyla açtıkları seçmeli müzik derslerinde sürdürülmekte olan programların gereksinimlere yanıt verip vermediği araştırılmamıştır. Seçmeli müzik dersinin, ders adlarından başlayan ve amaç, içerik ve öğretim yöntemleri ve değerlendirme sürecinin nasıl olması gerektiğine kadar devam eden belirsizlikler ve tartışmalar, her üniversitede devam etmektedir. Programlar; eğitilecek bireylere kazandırılacak davranış standartlarını, öğretilecek bilgi, beceri ve değerleri belirler, öğretmeöğrenme etkinliklerine ve değerlendirme çalışmalarına rehberlik eder. Eğitim sistemleri, ülkenin kalkınma amaçlarıyla tutarlı eğitim programları uygulayabildikleri zaman, gelişmelere uyum sağlayabilecek ve yönlendirebilecek bireyleri, yetiştirebilirler. (Yüksel, 2010, s. 18).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 20.10.2010 tarihinde üniversite rektörlüklerine gönderdiği yazıda; Bologna Sürecine dahil olan ülkeler arasında yapılan çalışmalarda Türkiye'nin seçimlik (seçmeli) ders oranı %25'in altında kalan ülkeler arasında yer aldığı ve fakülte ve bölümlerde müfredat oluşturulurken bu oranın altına düşmeyecek biçimde düzenleme yapılması gerektiği ifade edilmektedir (YÖK,2010). Çeşitli üniversitelerin Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmelikleri ve AKTS (ESTC) bilgi paketleri incelendiğinde bu karara uyulduğu ve mevcut seçmeli ders oranının %25 veya üstü şeklinde düzenlendiği görülmektedir. Seçmeli dersler; yüksek öğretim programında mesleki dersler dışında kültür, sanat, spor ve sağlık dersleri olarak öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda düzenlenerek verilmekte olan derslerdir. Bu dersler, günümüz teknoloji ve iletişim çağına uygun olarak çok yönlü bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. "Öğrenciyi bir bütün olarak ele alan, bireysel farklılıklara önem veren, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının gelişmesi ve yaygınlaşması her düzeydeki eğitim kurumlarında öğrencilerin

ilgi, yetenek ve gereksinimlerine yanıt verebilecek, çeşitlilikte esnek programların hayata geçirilmesini de gerekli kılmıştır” (Demir; 1996: 24)

Yükseköğretim düzeyindeki programlarda yer alan seçmeli dersler; öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal yönden tüm kapasitelerini kendi yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda geliştirmelerini amaçlamaktadır. Ayrıca seçmeli dersler öğrencilerin ilgi alanlarında daha fazla bilgilenmesini sağlamanın yanı sıra farklı alanlarda yeteneklerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır (Demir ve Ok, 1996:121).

Sınıf ortamında klasik usullere dayalı olarak işlenen derslerin yanı sıra, günümüz teknolojilerini de içeren seçmeli derslere ilişkin denemeler gözlenmektedir. Bu bağlamda; yükseköğretim kurumlarımızdaki eğitimin yeniden yapılandırılması ve kalitenin artırılması amacıyla seçmeli derslerin bilgisayar 1306 [Kastamonu Eğitim Dergisi, 27(3), 2019] ve internet teknolojileriyle bütünleştiği ve birer elektronik seçmeli derse (ESD) dönüştürüldüğü örnekleri de görmek mümkündür (İnal, Altınışık, Solak, Yıldız, 2012).

İlmî yöntem İnsan oluşumunun bir yönü ise, öbür yönü de sanat eğitimidir. Gerçekçi bir eğitim ilim ve sanatın ayrılmaz iş birliğine dayanmalıdır. Bu bakımdan İnsanda köklü bir İhtiyaca cevap veren sanatın, kişiliği eğiten en önemli etkenlerden biri olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Yalnız burada bir noktayı İyice belirtmek yerinde olur. Sanat eğitiminin amacı, sanat için eğitim değil, sanatla eğitimidir. Böyle olunca yapılacak İlk İş, küçük yaşlardan itibaren İnsanı sanat eserleri ile karşı karşıya getirmek, uyuklama halindeki estetik duygusunu geliştirmektir. Bu İlk eğitim denemelerinden sonradır ki, öğrenci, sanat eserinin kendisi ile baş başa kalabilir. Bu noktada İse, sanat eseri ile öğrencinin arasına giren engelleri birer birer kaldırmak, sanat eserini saflığı ve özelliği İçinde görmesi için ona yardım etmek gerekir. Oysa yakın zamanlara kadar, okullarda verilen sanat eğitimi desen derslerinden İleri gitmiyordu. Amaç, çocuğu tabiatın yakından gözlemine alıştırmak ve gözlemlenen olayları doğru olarak vermektir. Bu anlayış, yetenekli olanları bir takım sanat mesleklerine yönleltmekten başka bir şeye yaramamıştır.

Sosyal, kültürel ve kişisel gelişimi sağlayan en önemli faktörlerden birinin de sanat olduğu bilinen bir gerçektir. Sanat, kültürün temelini barındırması açısından insan hayatında ve tarihinde önemli bir yere sahiptir. Üniversitelerin müzik anabilim dalı haricindeki diğer fakültelerde müzik

eğitimi, seçmeli dersler aracılığı ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Seçmeli müzik derslerinin, daha önce hiç müzik dersi almamış öğrenciler için çok önemli olduğu düşünülmektedir. Fakat bu kadar önemli olan bu dersin sadece bir dönem alınabiliyor olması ve kredisiz olması, öğrencilerin bu derse olan tutumunu olumsuz etkilemektedir.

Öğretim elemanları tarafından dile getirilen bir diğer sorun ise öğrencilerin hiçbir bilgi almadan seçmeli dersi almalarıdır (Demir, 1996: 24). Bu durumda akademik danışmanlar tarafından öğrencilerin bilgilendirilmesinde eksiklikler olduğu söylenebilir. Tümkiye (1990) yaptığı çalışmada yüksek bir algılama düzeyine sahip olan akademik danışmanların, öğrencilere düşük düzeyde hizmet verdiğini belirtmiştir. Son 20 yılda Yüksek öğrenim kurumlarının sayısı hızla artmıştır. Öğrenci sayısına paralel, öğretim üyesi sayısı aynı artışta olmayışı bu yapılanmayı ciddi oranda etkilemiştir.

Seçmeli güzel sanatlar derslerinin düzenlenmesi ve planlanması kapsamında ise üniversitelerde, rektörlüğe bağlı çalışmalarını sürdüren güzel sanatlar bölümleri oluşturulmuştur. Her üniversitenin kendi yükseköğretim kurulunca işleyişini sürdüren bu bölümler kimi üniversitede çok faal olarak işleyişini sürdürmekte, kimi üniversitede ise bu bölümlerin varlığının olduğu bile bilinmemektedir. Üniversitelerin kendi senato kararlarıyla açtıkları seçmeli müzik derslerinde sürdürülmekte olan programların gereksinimlere yanıt verip vermediği araştırılmamıştır. Seçmeli müzik dersinin, ders adlarından başlayan ve amaç, içerik ve öğretim yöntemleri ve değerlendirme sürecinin nasıl olması gerektiğine kadar devam eden belirsizlikler ve tartışmalar, her üniversitede devam etmektedir. Programlar; eğilecek bireylere kazandırılacak davranış standartlarını, öğretilcek bilgi, beceri ve değerleri belirler, öğretme öğrenme etkinliklerine ve değerlendirme çalışmalarına rehberlik eder. Eğitim sistemleri, ülkenin kalkınma amaçlarıyla tutarlı eğitim programları uygulayabildikleri zaman, gelişmelere uyum sağlayabilecek ve yönlendirebilecek bireyleri, yetiştirebilirler. (Yüksel, 2010, s.18)

Teknolojik gelişmelerin ve toplumsal değişimler sonucu, yükseköğretimde eğitim gören öğrencilerin akademik gelişmelerinin yanı sıra onların kişisel ve sosyal gelişimleri zorunluluğu önem kazanmıştır. Bir bütün olarak bakıldığında Eğitim Sistemi, üniversitelerde okuyanların ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek öğrenci merkezli eğitim

anlayışının geliştirilmesi ve yaygın bir hale getirilmesini zorunlu kılmıştır. Öğrencilerin bölüm dışı seçmeli dersler (Güzel Sanatlar anlamında özel ilgi alanı dersleri) almaları kişisel ilgi alanlarının ortaya çıkması, yeteneklerini keşfetme ve geliştirme fırsatı sunmaktadır.

Eğitimin çok yönlü çeşitlenmesi konusunda önemli bir yere sahip olan seçmeli dersler konusunda az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların çoğunluğu

Güzel Sanatlar Fakülteleri özelinde seçmeli dersler üzerinden yapılmıştır. Yani kendi branşlarında okudukları alana ait seçmeli dersler üzerinden değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Oysa ki bu araştırmanın konusu üniversitelerin bütün fakülte ve yüksekokullarında okuyan öğrencilerin Rektörlüklere bağlı bölüm ve programlardan aldıkları bölüm dışı Güzel Sanatlar alanında özel ilgi alanı dersleri ile ilgilidir.

Öncelikle günümüzde hangi üniversitelerimizde bu kapsamda bölüm veya program olduğuna baktığımızda aşağıdaki veriler ortaya çıkmıştır:

BÖLÜM AKTİF OLAN ÜNİVERSİTE	17
BÖLÜM AKTİF OLMAYAN ÜNİVERSİTE	8
SİTEDE BİLGİ OLMAYAN ÜNİVERSİTE	4
GÜZ. SAN. BÖL. OLAN ÜNİVERSİTE	13
ORTAK DERSLER BÖL. OLAN ÜNİVERSİTE	4
GENEL EĞİTİM DERSLERİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ	1
ÜNİVERSİTE SAYISI	206

Rektörlüğe bağlı aktif olan Güzel Sanatlar birimleri genel toplamın sadece %89 una ulaşabiliyor. Bu durum son derece üzücü ve düşündürücü.

Üniversitemizde Rektörlüğe bağlı bölümlerden biri de Güzel Sanatlar Bölümleridir. 90'lı yılların ortasına kadar bu bölümlerde ağırlıklı Müzik ve Resim sanatı üzerine öğretim elemanları istihdam edilerek, tüm akademik birimlerde Ortak Zorunlu dersler yürütülmüştür. Ders programları içerisinde zorunlu olarak yer verilen bu derslerin, doğal olarak bir faydası söz konusu olamamıştır.

Yükseköğretim düzeyindeki programlarda yer alan seçmeli dersler; öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal yönden tüm kapasitelerini kendi yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda geliştirmelerini amaçlamaktadır. Ayrıca seçmeli dersler öğrencilerin ilgi alanlarında daha fazla bilgilenmesini sağlamanın yanı sıra farklı alanlarda yeteneklerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır (Demir ve Ok, 1996:121).

Günümüzde aktif olan bölüm sayıca çok azdır. Birçok Üniversitemiz bu bölümleri kapatarak, pasif konuma getirmiştir. Aktif olanlarında amaç, fayda ve çıktı yönünden verimlilikleri tartışılır. Öğrenciler (bir defaya mahsus) Güzel Sanatlar Bölümleri'nden bölüm dışı seçmeli kredili ders almaktadırlar. Tek bir yarıyıl da sanata dair eğitim almak, bireyi hedefe ulaştıramamaktadır. Bazı öğrenciler arasında ortalama yükseltmek için seçilen derslere dönüşmüştür.

Ders içeriklerinin gereksinimleri karşılayacak şekilde geliştirilmesi gereklidir.

Seçmeli Dersler Programı: Amaçlar Boyutu

Eğitim sistemi, her zaman dönütlerle yenilenmeli ve çağın gereksinimlerine göre devingenlik taşınmalıdır (Sönmez, 2007, s. 7).

Seçmeli Dersler Programı: İçerik Boyutu

Araştırmada öğretim elemanlarının seçmeli güzel sanatlar derslerinin içeriğine yönelik yaklaşımlarına baktığımızda, pek çok öğretim elemanının içeriği öğrencinin ilgisine ve seveceklerine göre planladıkları seçtikleri görülmektedir. Buna göre, dersin içerik boyutunun, öğretim elemanı tarafından dersin amaçlarına ulaşma basamaklarına göre sınıflandırılmış ve belirlenmiş olmasının önemi düşünülmektedir. Eğitim programsız düşünülmez.

Üniversitelerdeki seçmeli dersler de formal eğitim içerisinde yer aldığı için, mutlaka alanında uzman kişilerce hazırlanmış bir programının olmasının gereği önem taşımaktadır.

Seçmeli Dersler Programı: Öğrenme-Öğretme Süreci

Araştırmada öğretim elemanlarının seçmeli güzel sanatlar dersleri öğrenmeöğretme süreçlerine yönelik yaklaşımlarına baktığımızda, öğrenme süreçlerinin öğrenci ilgisine, beğenisine yön verecek şekilde düzenlenerek hazırlandığı görülmektedir. Fakat öğrenme süreçleri tamamen öğrencinin isteği ve görüşüne bırakılmadan öğretim elemanının kontrolünde bilgi hiyerarşisinde, kolaydan zora sıralanarak düzenlenmesi öğretim süreçlerinin verimliliği açısından önem taşımaktadır. Bilim çağında kendini sürekli yenilemek zorunda olan toplumlardaki en önemli sistem, eğitim sistemidir. Eğitim sistemi üretilen bilgi ve teknolojiyle değişen toplumda, toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bireylerin yetiştirilmesi durumuyla karşı karşıya kalmaktadır (Bilen, 1996, s. 4). Dolayısıyla çağ değiştikçe eğitim anlayışlarının da kendini değiştirmesi gerekmektedir. Ertürk (1972, s. 13)'e göre eğitimin daha etkili ve verimli olması isteniyorsa eğitim ve öğretimi planlamak üzerine çalışmaların sınırlarının sürekli genişletilmesi gerekmektedir. Öğrenme süreçlerinin en iyi biçimde düzenlenip örgütlendirildiği ve yönlendirildiği yaratıcı etkinlikler sürecinin sonunda katılanlar, dolaysız olarak yaşadıklarının ve denediklerinin birer yaratıcı anlatıma kavuştuğunu, «kendini ifade», «kendini gerçekleştirme» olgularının gerçekleştiğini görürler (San, 1984, s.27).

Seçmeli Dersler Programı: Değerlendirme Süreci

Lisans eğitiminde, dünyadaki buluşlara ve yaratıcılığa katkıda bulunacak bireyler yetiştirilmesinde öğrencilerin kendi yetenekleri çerçevesinde gelişme olanaklarını hazırlamak önemlidir. (Karkın, 2008, s.1). Araştırmada öğretim elemanlarının seçmeli güzel sanatlar derslerinin değerlendirme sürecine yönelik görüşlerinin tamamına baktığımızda, öğretim elemanlarının değerlendirme sürecinde sanat eğitiminin çok alanlı yapısı düşüldüğünde, toplu yapılan sınavlar ve uygulamalı bireysel yapılan sınavlar olarak iki şekilde ayrılmış olduğu tespit edilmiştir. Bir programında en önemli boyutlarından birini değerlendirme boyutu oluşturmaktadır. Güzel sanatlar bölümlerinde formal olarak verilen seçmeli dersler okutulmaktadır. Anderson, (2003, s. 59)'a göre sanat eğitiminin

temelinde, öğrencilere sanat yoluyla kendilerini ve başkalarını anlamalarını sağlamak vardır. Sanat eğitimi ile bireylerin kendilerini kişisel ve sosyal olarak ifade etmeleri amaçlanmaktadır. Bir tek insana özgü olan sanat, zihin ve pratik arasında bütünleşmeyi kurmakta en etkili eğitim şeklidir. (Leppert,2002,s.15-16). Castells, (2001, s. 4)’ de ifade ettiği gibi, sanat, farklı ülkelerden ve kültürlerden insanların arasında köprü kurarak, farklılıkları, çatışmaları bir tarafa bıraktırır ve onların birlikte yaşayabilme becerilerini denemelerini sağlar. (Anderson,2003,s.61) sanatın amacını, birbirimizi anlama ve başkalarının bizi anlamasına yardımcı olma süreci olarak tanımlar.

SONUÇ

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler belirlenmiştir.

- Sanat eğitiminin önemi ve gerekliliğinin bilinci ile güzel sanatlar bölümleri üniversitelerde yaygınlaştırılmalı, işlevsel hale getirilmeli ve niteliklerinin artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.
- Güzel sanatlar bölümlerinin niteliğinin artırılması ve “özel ilgi alanı” derslerinde etkili bir eğitim verilmesi için üniversitelerde program geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Sanat eğitimin çok alanlı yapısına uygun her dalın ayrı program çalışması yapılmalıdır.
- Seçmeli güzel sanatlar dersleri fiziksel, donanım eksikleri giderilmeye çalışılmalıdır.
- Güzel Sanatlar Bölümünde bulunan dersler, uygulanmaya başlanmadan önce kuramsal temelleri, farklı üniversitelerdeki uygulamaları, güncel gelişmeler, ilgili program değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkatlice incelenmelidir.
- Kurum kimliğinin belirleyicisidir. Bu nedenle farklı bir üniversitedeki yapı/işleyiş ithal edilmemeli; kurumun misyon/ vizyon, stratejik hedefleri, öğretim elemanı/öğrenci profilleri, topluma hizmet görevine dayalı olarak bölgesel öncelikleri/ gereksinimleri dikkate alınarak program geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Üniversite içindeki tüm paydaşlara özellikle öğrencilere tanıtılmalı ve onların benimsemeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Anderson, T. (2003). Art education for life. NSEAD. The International Journal of Art Design Education, Oxford. Jade, 22, 1.

Bilen, M. (1996), Plandan Uygulamaya Öğretim, Aydan, Ankara.

Castells, M. (2001). Museums in the information era. Icom News (Newsletter Of The International Council Of Museums). Barcelona: General Conference. 5(3), 19.

Demir, A. (1996). Üniversitedeki Seçmeli Ders Uygulamasının Öğrenciler ve Öğretim Üyelerince Değerlendirilmesi. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt 2, Sayı 7, s.24-31.

Demir, A. ve Ok, A. (1996). Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki öğretim üye ve öğrencilerinin seçmeli dersler hakkındaki görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (12), 121-125

Erinç, M.Sıtkı (1985). *Yaşamı Güdüleyici Bir Etken. Estetik Kaygı*, Sanat Yazıları I, H.Ü.GSF. Yayınları, Ankara.

Ertürk, S. (1972), Eğitimde Program Geliştirme, Yelken-tepe, Ankara.

Gürkan, Ferda, (1986). “Üniversitelerde Okutulan Güzel Sanatlar Müzik Dersi Programının İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İlhan, Ayşe Çakır. (1993). “Türkiye Üniversitelerinde Seçimlik Güzel Sanatlar Derslerinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnal, M., Altınışik, U., Solak, S. ve Yıldız, U. (2012). Eğitimde yeniden yapılanma ve kalite sürecinde elektronik seçmeli dersler, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1(2), 272-278.

Karakoç, E. (2015). Devlet üniversitelerinde okutulmakta olan seçmeli güzel sanatlar müzik dersi öğretim süreçlerini öğrenci görüşlerine göre uygulanma durumu. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Karkın, A. M. (2008). Yaratıcılık kavramı ve müzik eğitiminde yaratıcılığın rolü ve önemi. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 14.

Leppert, R. (2002), Sanatta Anlamanın Görüntüsü, İmgelerin Toplumsal İşlevi, Ayrıntı, İstanbul.

San, İ. (1984), Sanat Eğitimi Kuramları, Tan, Ankara.

Sönmez, V. (2007), Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Anı, Ankara.

Sıtkı M.Erinç, “Yaşamı Güdüleyici Bir Etken, Estetik Kaygı” adlı makalesinde; sanat eğitiminin, estetik kaygı aşılması yönünden, ülkemiz için önemli bir adım olabileceğini belirtmektedir (1985 : 45-50).

Topçu, Mahmut (1996) “Yüksek Öğretimde Zorunlu-Seçmeli Güzel Sanat Derslerinden “Tiyatro”nun değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tümkaya, S. (1990). Akademik Danışmanlar ve Öğrencilerin Akademik Danışmanlar Görev Algıları İle Verilen Danışmanlık Hizmetinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). 18.11.2014 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> sayfasından erişilmiştir. Yükseköğretim Kanunu. (1981). 18.11.2014 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Yüksel, G. (2010). Türkiye için program değerlendirme standartları oluşturma çalışması. (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir